

ՀՀ ԳԱԱ Պատմության ինստիտուտ
«ԱՅԱՍ» ծովային հետազոտությունների Ակումբ

Միջազգային գիտաժողով
նվիրված «ԱՅԱՍ» ծովային հետազոտությունների
Ակումբի 30-ամյակին

**ԾՈՎԻ ՄՇԱԿՈՒՅԹԸ - ՄԱՐԴԿՈՒԹՅԱՆ ՄՇԱԿՈՒՅԹՆ
Է ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԵՐԿԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ
ԾՐԱԳԻՐ**

Երևան, 21-24 հոկտեմբեր 2015թ.

Институт Истории НАН РА,
Клуб Морских Исследований «АЙАС»

Международная научная конференция
посвященная 30-летию юбилею Клуба Морских
Исследований «АЙАС»

**КУЛЬТУРА МОРЯ - КУЛЬТУРА ЧЕЛОВЕЧЕСТВА
В ДИАЛОГЕ ЦИВИЛИЗАЦИЙ
ПРОГРАММА**

Ереван, 21-24 октября 2015 г.

21 հոկտեմբերի, չորեքշաբթի / 21 октября, среда
ՀՀ ԳԱԱ Նախագահության նիստերի դահլիճ,
Մարշալ Բաղրամյան պող. 24

Зал заседаний Президиума НАН РА
пр. Маршал Багрямян 24

09³⁰ – 10⁰⁰ մասնակիցների գրանցում
регистрация участников

10⁰⁰ – 10⁴⁵ Գիտաժողովի բացում, լիազումար նիստ,
Пленарное заседание, открытие конференции

Վարող՝ ՀՀ ԳԱԱ Պատմության ինստիտուտի տնօրեն,
ակադեմիկոս Աշոտ Աղաաու **Մելքոնյան / Ведущий** –
директор института Истории НАН, академик **Мелконян** Ашот
Агасиевич

Ողջույնի խոսք / Приветствия

- ՀՀ ԳԱԱ նախագահ՝ Ռադիկ Մարտիրոսի **Մարտիրոսյան**
/ Президент НАН РА **Мартиросян** Радик Мартиросович
- ՀՀ կրթության և գիտության նախարար Արմեն Գևորգի
Աշոտյան / Министр образования и науки РА – **Ашотян**
Армен Геворгович

- ՀՀ ԳԱԱ Պատմության ինստիտուտի տնօրեն, ակադեմիկոս Աշոտ Աղասու **Մելքոնյան** / директор института Истории НАН, академик **Мелконян** Ашот Агасиевич
- «ԱՅԱՍ» ակումբի նախագահ, «ԿԻԼԻԿԻԱ» առաջաստանավի նավապետ Կարեն Լևոնի **Բալայան** / президент Клуба «АЙАС», капитан корабля «Киликия» **Балаян** Карен Левонович
- «ԱՅԱՍ» ակումբի Մոսկվայի ներկայացուցիչ Վլադիմիր **Դիլանյան** / Представитель Клуба «АЙАС» в Москве Владимир **Диланян**

Պարգևատրման արարողություն / Церемония награждения
10⁴⁵ – 11⁰⁰ – ընդմիջում / перерыв

11⁰⁰ – 12²⁰ – զեկուցումներ / доклады

Վարող՝ *Բալայան Կարեն* / Модератор: *Балаян Карен*

Ելույթներ – 15 րոպե, հարցեր – 5 րոպե

выступления – 15 мин., вопросы – 5 мин.

1. **Դանիելյան** Էդուարդ Լիպարիտի (Հայաստան, Պատմության ինստիտուտ), «*Երկնային երևույթները և նավագնացությունը ըստ վաղմիջնադարյան հայկական սկզբնաղբյուրների*» / **Даниелян** Эдуард Липаритович (Армения, Институт Истории), «*Небесные явления и навигация согласно раннесредневековым армянским источникам*»

2. **Բեսոլով** Վլադիմիր Բուտուսի (ՌԴ, Հյուսիսային Օսիա-Ալանիա հանրապետություն, Ճարտարապետության միջազգային Ակադեմիա), «*Ամրոցաշինության ճարտարապետության և շինարարական տեխնիկան Կիլիկիայում*. հայկական հայեցակարգը՝ պահպանել և վերակառուցել, կամ թուրքական միտումը՝ քանդել և ոչնչացնել *իրական երկրնտրանքի պայմաններում*» / **Бесолов** Владимир Бутусович (РФ, Республика Северная Осетия-Алания, Международная Академия архитектуры), «*Фортификационная архитектура и строительная техника Киликии в свете реальной дилеммы: армянская концепция – сохранять и возродить или турецкая тенденция – разрушать и уничтожать*»
3. **Միմոնյան** Հակոբ Երվանդի (Հայաստան, Պատմամշակութային ժառանգության գիտահետազոտական կենտրոն), «*Հայաստանը և Հունաստանը Ք.ա. II հազ.: Փոխազդեցությունների տարածումը ցամաքով և ծովով*» / **Симонян** Акоп Ервандович (Армения, Научно-исследовательский центр историко-культурного наследия), «*Армения и Греция во II тыс. до Р.Х. Распространение взаимовлияния по суше и по морю*»
4. **Բիկեր** Չարլզ (ԱՄՆ, Ինդիանայի համալսարան), «*Նավապետ Կիդդը և 17-րդ դարվա Քեդաղ Մարչանթ հայկական նավը. նրա պատմությունը, հնագիտական նույնականացումը և տևական պաշտպանությունը*» / **Beeker** Charles Dean (USA, Indiana University, Bloomington), «*Captain Kidd and the 17th-Century Armenian vessel, Quedagh Merchant: Its history, archaeological identification, and lasting protection*»

12²⁰ – 12⁴⁰ – ընդմիջում / перерыв

12⁴⁰ – 14⁰⁰ – զեկուցումներ / доклады

Վարող՝ *Միմնյան Հակոբ* / Модератор: *Симонян Акоп*

ելույթներ – 15 րոպե, հարցեր – 5 րոպե

выступления – 15 мин., вопросы – 5 мин.)

5. **Բալայան** Կարեն Լևոնի (Հայաստան, «ԱՅԱՍ» ակումբ), «*Հայկական դրոշմը Հնդկական օվկիանոսում XVII-XVIII դդ.*» / **Балаян** Карен Леонович (Армения, Клуб «АЙАС»), «*Армянский флаг в Индийском океане в 17-18 вв.*»
6. **Մարկարյան** Սամվել Ասատուրի (Հայաստան, Երևանի պետ. համալսարան), «*Վրկինգների վերջին արշավանքը Կովկաս*» / **Маркарян** Самвел Асатурович (Армения, Ереванский гос. университет), «*Последний поход викингов на Кавказ*»
7. **Կոռնիլով** Ալեքսանդր Ալեքսեյի (ՌԴ, Նիժնի Նովգորոդի. Լոբաչևսկու անվ. պետ. համալսարան), «*Ռուսական նավատորմի միջմշակութային երկխոսությունը հունական Կորֆուի և արաբական Բիզերտում*» / **Корнилов** Александр Алексеевич (РФ, ННГУ им. Н.И. Лобачевского), «*Межкультурный диалог русской эскадры на греческом Корфу и в арабской Бизерте*»
8. **Պողոսյան /Խաղբակյան/** Գագիկ Հայկի (Հայաստան, «ԱՅԱՍ» ակումբ), «*Եթովպիայի ջրանունները որպես հայոց վաղ ներկայության հետքերից մեկը*» / **Погосян /Хахбакян/** Гагик Гайкович (Армения, Клуб «АЙАС»), «*Лимнонимы Эфиопии, как один из ранних следов пребывания армян*»

14⁰⁰ – 15⁰⁰ – ընդմիջում /перерыв

15⁰⁰ – 16²⁰ – զեկուցումներ / доклады

Վարդղ ՝ *Դանիելյան Էդուարդ* / Модератор: *Даниелян Эдуард*

ելույթներ – 15 րոպե, հարցեր – 5 րոպե

выступления – 15 мин., вопросы – 5 мин.

9. **Վարդույան** Գոհար Դերենիկի (Հայաստան, Պատմության ինստիտուտ), «*Տիեզերական Օվկիանոսի և Երկնային Օովի վերաբերյալ պատկերացումները հայոց դիցամտածողության մեջ*» / **Вардумян** Гоар Дерениковна (Армения, институт Истории), «*Представления о Небесном Океане и Земном Море в армянском мифомышлении*»
10. **Նիզամիև** Արդուրաշիտ Գումարի (Ղրղզստան, Օշի պետ. համալսարան), «*Հնագույն ժայռապատկերները որպես մարդկության քաղաքակրթության ուսումնասիրության գործոն (Ղրղզստանի Հանրապետության Արափանի շրջանի Դուլ-դուլ-Աթի ժայռապատկերների օրինակով)*» / **Низамиев** Абдурашит Гумарович (Кыргызстан, Ошский гос. университет), «*Древние наскальные рисунки как фактор изучения человеческой цивилизации (на примере наскальных рисунков Дул-дул-Ат Араванского района Кыргызской Республики)*»
11. **Թոխաթյան** Կարեն Սեդրակի (Հայաստան, Պատմության ինստիտուտ), «*Երկնային լուսատուներն ու երևույթները Հայաստանի ժայռապատկերներում*» / **Тохатян** Карен Седракович (Армения, институт Истории), «*Небесные светила и явления в наскальном искусстве Армении*»

12. **Սվազյան** Վերժինե (Հայաստան, ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտ), «*Կիլիկեհայության ծովային-դիցարանական մտածողությունից դեպի պատմական իրականություն*» / **Свазлян** Вержине (Армения, институт археологии и этнографии НАН), «*От морского мифологического мышления киликийских армян к исторической реальности*»

16²⁰ – 16⁴⁰ – ընդմիջում /перерыв

16⁴⁰ – 18⁰⁰ – զեկուցումներ /доклады

Վարող՝ Պողոսյան Գագիկ / Модератор: *Погосян Гагик*

Էլույթներ – 15 րոպե, հարցեր – 5 րոպե

выступления – 15 мин., вопросы – 5 мин.

13. **Ավագյան** Քնարիկ (Հայաստան, Պատմության ինստիտուտ), «*ԱՄՆ-ի հայերի մասնակցությունն ու նպաստը Կիլիկյան կամավորական շարժմանը (1916-1920 թթ.)*» / **Авагян** Кнарик (Армения, институт Истории), «*Участие и вклад армян США в добровольческом движении Киликии (1916-1920 гг.)*»
14. **Սորոկին** Պյոտր Եգորի (ՌԴ, ԳԱ Պատմության ինստիտուտ), «*Միջնադարյան նավաշինությունը և նավագնացությունը Ռուսիայի հյուսիս-արևմուտքում և փորձարարական հնագիտությունը*» / **Сорокин** Петр Егорович (РФ, Институт истории материальной культуры РАН), «*Средневековые судостроение и судоходство на северо-западе Руси и экспериментальная археология*»
15. **Չաթեր** Լիզ (Միացյալ Թագավորություն, հետազոտող), «*Մըր Իսաչիկ Փոլ Չաթեր*» / **Chater** Liz (UK, Researcher), «*Sir Catchick Paul Chater*»; Փոլ Չաթերի մասին ֆիլմի դիտում՝ 32 րոպե / Просмотр фильма про Пола Чатера – 32 мин.
16. **Չոլոտարեվ** Օլեգ Ա. (ՌԴ, Շոլվային եւ ստորջրյա հետազոտությունների արշավախումբ), «*Ֆրեգատ “Պերվիյ” – մոռացված նավարեկություն*» / **Золотарев** Олег А. (РФ, Экспедиция морских и подводных исследований), «*Фрегат Первый – забытое кораблекрушение*»

22 հոկտեմբերի, հինգշաբթի, / **22 октябрь**, четверг

ՀՀ ԳԱԱ Պատմության ինստիտուտի դահլիճ
Մարշալ Բաղրամյան պող. 24

Зал заседаний Института Истории НАН РА
пр. Маршал Баграмян 24

10⁰⁰ – 11²⁰ – զեկուցումներ / доклады

Վարող՝ *Բալայան Կարեն* / Модератор: *Балаян Карен*

ելույթներ – 15 րոպե, հարցեր – 5 րոպե

выступления – 15 мин., вопросы – 5 мин.

17. **Վարդույան** Արփի Դերենիկի (Հայաստան, Մեսրոպ Մաշտոցի անվ. Մատենադարան), «*Կիլիկյան Հայաստանի երաժշտական մշակույթը. Ներսես Շնորհալի*» / **Вардумян** Арпи Дерениковна (Армения, Институт древних рукописей Матенадаран имени св. Месропа Маштоца), «*Музыкальная культура Киликийской Армении: Нерсес Шнорали*»
18. **Մարտիրոսյան** Համլետ Սարգսի (Հայաստան, Հնագույն քաղաքակրթությունների հետազոտման կենտրոն), «*Ուլքե՞ր էին աշխարհի առաջին ծովագնացները*» / **Мартиросян** Гамлет Саргисович (Армения, Центр изучения древнейших цивилизаций), «*Кем были первые мореплаватели?*»
19. **Բաղդասարյան** Սուսաննա Գևորգի (Հայաստան, ՖՊԿՀ ՄՀԴ 21 ՌԴ ՊՆ) և **Պողոսյան** /Խաղբակյան/ Գագիկ Հայկի, «*Կապից ծովի մի քանի նավարկությունների մասին, ըստ XV-*

XVII դր. Շամախի այգեղած ճանապարհորդների հիշատակումների» / Багдасярян Сусанна Георгиевна (Армения, ФГОУ СОШ 21 МО РФ) и Погосян /Хахбакян/ Гагик Гайкович, «О некоторых кораблекрушениях в Каспийском море упомянутых путешественниками побывавшими в Шамахе в XV-XVII вв.»

20. **Գևորգյան** Զոհրաբ (Հայաստան, Պատմության ինստիտուտ), «*Կիլիկյան Հայաստանը Արևելքի և Արևմուտքի միջև թանկարժեք մետաղների շրջանառության համակարգում (XIII-XIV դդ.)*» / **Геворгян** Зохраб (Армения, Институт Истории НАН), «*Киликийская Армения в системе обращения драгоценных металлов между Востоком и Западом (XIII-XIV вв.)*»

11²⁰ – 11⁴⁰ – ընդմիջում / перерыв

11⁴⁰ – 13⁰⁰ – զեկուցումներ / доклады

Վարող՝ *Վարդույան Գոհար* / Модератор: *Вардумян
Гоар*

ելույթներ – 15 րոպե, հարցեր – 5 րոպե

выступления – 15 мин., вопросы – 5 мин.

21. **Պեշերով** Գեորգի Իվանի (ՌԴ, Սոսկվայի պետ. մարզային համալսարան), «*Կենսամակարդակ՝ ավանդույթներ և ազգային անանձնահատկություններ*» / **Пещеров** Георгий Иванович (РФ, Московский гос. областной университет), «*Уровень жизни: традиции и национальные особенности*»
22. **Սալնազարյան** Ալինա Ժորայի (Հայաստան, հետազոտող), «*Անգլիական Արևելա-Հնդկական Ընկերության քաղաքականությունը Հնդկաստանում և Հնդկահայ վաճառականության անկումը 18-րդ դարում*» / **Салназарян** Алина Жораевна (Армения, исследователь), «*Политика английской “Ост-Индийской компании” и упадок индоармянского купечества в XVIII в.*»
23. **Նաումով** Յուրիյ Միքայելի (ՌԴ, Կարելիայի Հանրապետություն, “Կիժի” թանգարան-արգելոց), «*Կարելիա Հանրապետության ժողովրդական նավաշինությունը և նրա հետազոտությունների և “Կիժի” թանգարանում պահպանման աշխատանքների արդյունքները*» / **Наумов** Юрий Михайлович (РФ, Республика Карелия, музей-заповедник «Кижы»), «*Народное судостроение Республики Карелия и результаты работы по его изучению и сохранению в музее «Кижы»*»

24. **Մկրտչյան** Գերասիմ Անդիկի (Հայաստան, Օրբելի եղբայրների տուն-թանգարան), *«Ռուբեն Օրբելին ստորջրյա հնագիտության ոլորտում»* / **Мкртчян** Герасим Андикович (Армения, Дом-музей братьев Орбели), *«Рубен Орбели исследователь подводной археологии»*

13⁰⁰ – 14⁰⁰ – ընդմիջում / перерыв

14⁰⁰ – 15²⁰ – զեկուցումներ / доклады

Վարող՝ *Շոռնիլով Ալեքսանդր* / Модератор: *Корнилов Александр*

Էլույթներ – 15 րոպե, հարցեր – 5 րոպե
выступления – 15 мин., вопросы – 5 мин.

25. **Մկրտչյան Ռաֆայել** (Հայաստան, «ԱՅԱՍ» ակումբ), «*Մեծի լիճ. վերջին հայտնագործություններ*» / **Մկրտչյան** Рафаель (Армения, Клуб «АЙАС»), «*Озеро Севан: последние открытия*»
26. **Գրիգորյան Էրնեստ Ռուբենի** (ՌԴ, Ռուսաստանի Բնական Գիտությունների Ակադեմիա), «*Հակազդեցությունից դեպի միմյանց յուրահատկությունների պրագմատիկ օգտագործումը*» / **Григорян** Эрнест Рубенович (РФ, академик РАЕН), «*От противодействия - к прагматическому использованию особенностей друг друга*»
27. **Հակոբյան (Թարումյան) Ռուբեն** (Հայաստան, ճարտարապետ-ուսումնասիրող), «*Կիլիկիա» երկրանվան ստուգարանության փորձ*» / **Акопян (Тарумян)** Рубен (Армения, архитектор-исследователь), «*Попытка этимологизации топонима «Киликия»*»
28. **Անդրիասյան Լևոն** Հրանտի (Հայաստան, Սևծովյան-Կասպյան տարածաշրջանի քաղաքական ու սոցիալական հետազոտությունների հանրային ինստիտուտ), «*Մտորումներ հայ ժողովրդի և Հայաստանի աշխարհաքաղաքական կերպի մասին*» / **Андриасян** Левон Грантович (Армения, Общественный институт политических и социальных исследований Черноморско-Каспийского региона), «*Размышления о армянском народе и геополитическом образе Армении*»

15²⁰ – 15⁴⁰ – ընդմիջում / перерыв

15⁴⁰ – 17³⁰ – զեկուցումներ / доклады

Վարող՝ Պողոսյան Գազիկ / Модератор: *Погосян Гагик*

(Ելույթներ – 15 րոպե, հարցեր – 5 րոպե

/ выступления – 15 мин., вопросы – 5 мин.)

29. **Նահատակյան** Ռուբեն Աղասու (Հայաստան, հետազոտող),
«Հայոց նավագնացության պատմության դրվագներ» / **Наатак-
ян** Рубен Агасиевич (Армения, исследователь), *«Отрывки из
истории мореходства в Армении»*
30. **Բեգլարյան** Գրիգոր (Հայաստան, «ԱՅԱՍ» ակումբ), *«Հայկա-
կան նավ-կացք միջազգային ասիարեզում»* / **Бегларян** Григо-
рий (Армения, Клуб «АЙАС»), *«Армянский нав-кац на между-
народной арене»*
31. **Նազարյան** Գևորգ Ադիբեկի (Հայաստան, լրագրող-հետազո-
տող), *«Եւս մեկ անգամ Նոյի մասին»* / **Назарян** Геворг
Адибекович (Армения, журналист-исследователь), *«Еще раз о
Ное»*
32. **Ավագյան** Վարեն (Հայաստան, ԱՅԱՍ» ակումբ),
*«Հայաստանը և Մետաքսի ճանապարհը – նոր հեռանկա-
րներ»* / **Авагян** Карен (Армения, Клуб «АЙАС»), *«Армения и
Шелковый путь – новые перспективы»*
33. **Ինկիժեկովա** Մարիա Սերգեյի (ՌԴ, Վլադիվոստոկի պետ.
տնտեսագիտության և ծառայությունների համալսարան),
«Օմլը և տրանսազգային կապերը» / **Инкижекова** Мария
Сергеевна (РФ, Владивостокский гос. университет экономики
и сервиса), *«Море и транснациональные коммуникации»*